

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA PIQUER

En el silenci passen coses importants

Les noves novel·les d'Eva Baltasar i de Sebastià Alzamora estan narrades per personatges solitaris que van a la seva

La vida consisteix a veure'ns morir els uns als altres i anar tirant

He llegit l'una darrere l'altra dues novel·les de personatges solitaris amb pastor incorporat: *Mamut*, d'Eva Baltasar (Club Editor), i *Ràbia*, de Sebastià Alzamora (Proa). Ara els dos personatges i els dos pastors busquen dins del meu cap un racó per ocupar. La sedimentació de lectures va com va i no sempre és previsible.

Hi ha una escena de *Solitud* en què algú pregunta de quin poble era el pastor. I algú altre respon: "No ho sé... De muntanya...". (Un bravo per la nova edició de l'obra de Víctor Català, a càrrec de Jordi Cornudella, que ha publicat Edicions 62). El pastor de *Mamut* també és de muntanya: la narradora i protagonista abandona la ciutat i es tanca en un mas aïllat en un turó (com la de *Sola*, de Carlota Gurt, que s'instal·la en una casa enmig del bosc). En canvi, l'escenari de la novel·la d'Alzamora és un nucli turístic d'una zona de platja d'una illa que podria ser Mallorca (i aquí se m'ha establert un diàleg mental amb *El mar de cap per avall*, de Pep Puig, ambientada a Altafulla). El pastor de *Ràbia* té uns gossos amb noms de persona i troba que moltes persones no saben tenir gossos.

A *Ràbia*, la ràbia hi apareix de forma destil·lada, que és potser com ens hauríem de prendre les coses quan tenim una edat i ja hem entès que hi ha individus que escampen maldat perquè sí. Per fer mal. Prou pena en tenen, de ser com són. Quan has trepitjat l'infern però n'has pogut sortir, estàs de tornada i optes per estalviar-te combats estèrils.

SEBASTIÀ ALZAMORA

PERE TORDERA

La reacció del narrador i protagonista quan li passa el que li passa no és la que podríem imaginar d'entrada, però l'entendem. Alzamora aconsegueix que empatitzem amb aquest i amb la resta de personatges de la novel·la, que van empenyent els dies sense estridències però amb dignitat. I ha escrit un llibre que s'assembla als seus personatges: és aparentment poc pretensions, no hi ha virtuosisme estructural ni floritures retòriques, però explica una història molt ben explicada sobre la inhumanitat d'alguns humans, el no-sentit de la vida, la consciència de la pròpia mediocritat i la degradació paisatgística i moral.

"La vida consisteix a veure'ns morir els uns als altres", afirma el narrador de *Ràbia* mentre reflexiona sobre l'absurditat de néixer i de morir. Tot seguit cita una frase d'*Incerta glòria* que li sembla escrita per ser citada, però que sem-

pre ha trobat exacta: que l'arribada al món és obscena i la sortida, macabra. Els lectors també trobem exactes les frases que la mare del protagonista li deia sovint de petit: que a una persona envejosa se l'ha de compadir, perquè és una persona esclava; però que a la vegada se l'ha d'evitar, perquè és perillosa.

Quan la protagonista pren decisions que (ens) desconcerten

La narradora de *Mamut* pren unes decisions que costen d'entendre. I potser es tractava d'això: que ens costés d'entendre, que hi haguéssim de tornar amb una altra mirada. La prosa d'Eva Baltasar continua farcida d'imatges, algunes tan ben trobades que t'hi quedaries a viure, però n'hi ha tantes que a estones tens la sensació d'entrebancar-t'hi. Per contra, els lectors poden trobar a faltar la dosi de trama que ajudaria a digerir unes accions que desconcerten.

"És com haver estat penjant d'un precipici i trobar una esquerda on posar el peu", diu una de les moltes frases que n'he subratllat. A la primera lectura de *Mamut* no vaig saber trobar l'esquerda que m'hauria fet entrar de ple dins la història, creient-me-la sense fissures, però ja m'ha calgut rellegir-la. "Tinc la impressió que en el silenci hi passen coses, coses importants", apunta la narradora. Em fa l'efecte que, en paral·lel al procés de prescindir de tot que viu el seu personatge, l'autora ens ha volgut regatejar peces de la narració. Som nosaltres, lectors intel·ligents tractats com a tals, els qui hem d'intuir les coses importants que passen en el silenci. ❖

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Desconfiem!

Una de les causes de la crisi de les democràcies prové de la manca de sobirania intel·lectual dels ciutadans que voten. L'acumulació d'informació, l'ús de retòriques enganyoses, la propaganda televisiva, fins i tot el rostre i l'envergadura dels candidats, i més elements, fan que molta gent voti una opció política sense gaire o cap coneixement de causa.

Un remei per a aquest mal resideix en l'educació de la ciutadania: una tasca de la qual en aquests moments ja no podem esperar grans resultats. L'altre remei és promoure entre els ciutadans un sentiment sòlid, impertorbable, de *desconfiança*: en principi, el millor que pot fer avui dia un subjecte de la *res publica* és malfiar-se, a priori, del que li diguin els polítics, del color que siguin.

A Barcelona es va crear l'any 1700, en temps de Carles II, la dita Acadèmia dels Desconfiats, promoguda per Pau Ignasi de Dalmases, que va reunir una part molt representativa dels ciutadans honrats i clergat de la ciutat amb categoria intel·lectual i posició honorable. Els Desconfiats –nom que s'acaba d'entendre a partir del lema d'aquesta acadèmia, *Tuta quia diffidens*, que es pot traduir com "Vaig segura perquè desconfio", en un escut en què es veia un vaixell enfonsat per la tempesta, i un altre en terra ferma esperant el bon temps – no advocaven per l'escepticisme –que havia donat des de Montaigne tants de fruits, i més que en donaria en endavant–, sinó per una enorme cautela a l'hora d'estudiar qualsevol temàtica (història, geografia, belles lletres, ciències naturals, etc.) i un afany de saber –el famós *sapere aude* que més tard lloarien Kant i TV3– amb un esperit obert i liberal molt envejable. Desconfiaven d'aquells "errors comuns" que, ja entrat el segle, Feijoo va desgranar en el seu *Teatro crítico*, i confiaven, per al millorament espiritual de la societat (catalana i espanyola), en les virtuts del saber, la discussió i la ciència, que tot just despuntaven al continent per culminar en les fites de la Il·lustració. Eren pròpiament humanistes en el deixant de Pico i d'Erasme, i per això Dalmases va escriure: "*El hombre nace abastecido de capacidad para todos los bienes; pero regulada ésta a expensas de su aplicación*".

Van aplicar-se tant com van poder, fins que Felip V va clausurar l'Acadèmia l'any 1714 perquè molts dels seus membres havien defensat l'arxiduc Carles d'Àustria. ❖

AIXÒ NO CAL DIR-HO

El nostre populisme és el populisme de tots

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

Cada vegada que es parla de populisme recordo quan els presidents dels Estats Units deien que els dictadors de l'Amèrica Llatina eren uns malparits, però els nostres malparits. A tot arreu hi ha un populisme propi, un populisme dels nostres. Potser tot el que no sigui política institucional (o més aviat, tradicional) és populisme. També tot el que no és cultura oficial queda marginat de la cultura i, molt sovint, és titllat de friquisme. Als anys seixanta, el friquisme era una actitud cultural, estètica, política fins i tot. La manera com es plasmava es pot veure a les vinyetes dels *Freak Brothers*, de Gilbert Shelton, per posar-ne un exemple etimològic. Avui el friquisme no és res, una etiqueta difusa, un populisme cultural. En política, el populisme és el mateix: la política sense ideologia. És la

diferència entre un Parlament i una reunió de veïns. Entre forrar un terrat i tenir el projecte d'un món més just.

Tothom vol un món millor, dretes i esquerres, però per als seus. L'acte polític és parlar d'això, i portar-ho a la pràctica, esclar. Com que els populismes no són precisament ideològics, es fa ben difícil determinar si un populisme és d'esquerres o de dretes, encara que sigui el populisme d'uns i no d'altres. Potser passa com a *Qualsevol nit pot sortir el sol*, la cançó de Jaume Sisa, i quan es fa de nit casa meua és casa de tots. Tothom hi cap, dins del populisme, vingui d'on vingui. A la novel·la *Asesinatos SL* (començada per Jack London cap al 1910, i acabada cinquanta anys més tard per l'escriptor Ro-

bert L. Fish –d'una altra obra seva surt la pel·lícula *Bullitt*, que protagonitzava Steve McQueen–), es veu un Jack London pessimista i cansat de la seva vida sedentària. S'ha fet riquíssim amb els llibres, però no ha renunciat a la seva ideologia socialista. Els personatges d'aquesta història són víctimes dels populismes de la seva època (i com va acabar tot). Han organitzat una oficina d'assassinats per posar fi, per encàrrec, a les malalties de la societat, mitjançant tota mena d'atemptats. L'últim encàrrec és eliminar-se a ells mateixos, i l'accepten quan veuen que també són una malaltia social. Mai no han renunciat a l'ètica. Quan s'acaba la política, queda l'ètica. I quan ja no queda res, ve el populisme. ❖